

**Uchwała Rady Młodych Naukowców nr 5/2013
z dnia 26 sierpnia 2013 r.
w sprawie uwag do zasad organizowania przez Narodowe Centrum Nauki konkursów
na finansowanie projektów badawczych**

Działając na podstawie § 3 ust. 1 pkt i ust. 2 zarządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 maja 2013 r. w sprawie powołania Rady Młodych Naukowców (RMN), RMN wyraża poparcie dla podejmowanych przez Narodowe Centrum Nauki (NCN) działań wspierających badania prowadzone przez naukowców na wczesnych etapach kariery naukowej. RMN z satysfakcją obserwuje ciągłe dążenie NCN do podnoszenia standardów przeprowadzania konkursów na finansowanie projektów badawczych. RMN szczególnie pozytywnie odnotowuje fakt uwzględnienia przez NCN uwag płynących ze środowiska naukowego, między innymi tych zgłoszonych przez RMN, a wyrażonych w uchwale RMN III kadencji nr 5 z dnia 27 lipca 2012 r. Jednocześnie pragniemy zwrócić uwagę NCN na kolejne propozycje, które zdaniem RMN przyczynią się do usprawnienia funkcjonowania systemu grantowego NCN, szczególnie w zakresie projektów realizowanych przez młodych naukowców.

1. RMN proponuje, aby z chwilą ogłoszenia konkursu na finansowanie projektów badawczych, podawana była data ogłoszenia ostatecznych wyników. Wprowadzenie takiego rozwiązania zdecydowanie ułatwi naukowcom planowanie badań (wyjazdów, współpracy, itp.), a jednocześnie pomoże w projektowaniu kolejnych działań w przypadku braku sukcesu w danym konkursie (przygotowanie nowych wniosków itp.). Zwracamy też uwagę, iż harmonogram konkursów (rozpoczęcie i zakończenie naboru wniosków) jest znany z dużym wyprzedzeniem, więc określenie daty rozwiązania konkursu wydaje się możliwe – jeśli nie w momencie ogłoszenia konkursu, to np. w ciągu tygodnia od zakończeniu naboru wniosków.
2. W opinii RMN niezwykle przydatna jest możliwość interakcji wnioskodawcy w procesie oceny wniosków. Jednym z rozwiązań w tym zakresie jest umożliwienie wnioskodawcy przesłania krótkiego komentarza po pierwszym etapie oceny wniosku, w celu ustosunkowania się do uwag przedstawionych przez Zespół Ekspertów. Tak przedstawione informacje uzupełniające wraz z recenzjami i inną dokumentacją byłyby brane pod uwagę przy ustalaniu oceny w drugim etapie konkursu. Rada uważa, że taki mechanizm przyczyni się do lepszej oceny wniosków i pozwoli uniknąć niepotrzebnych nieporozumień (w tym zmniejszy liczbę odwołań od decyzji NCN). Warto tutaj nadmienić, że podobne rozwiązanie jest szeroko wykorzystywane w procesie recenzji prac naukowych oraz prezentacji zgłaszanych na konferencje naukowe. Propozycja RMN nie będzie miała wpływu na przebieg całego procesu oceny wniosków, gdyż wnioskodawca zgłaszałby uwagi i wyjaśnienia w czasie recenzowania wniosku przez ekspertów zewnętrznych.

3. RMN zaleca zaniechanie określania przez kierownika i wykonawców *czasu poświęconego na realizację projektu w ramach wszystkich obowiązków zawodowych*. W wielu przypadkach jest to trudne do oszacowania lub w ogóle niemożliwe, a brak ścisłej definicji procentowego zaangażowania powoduje rozbieżną interpretację w jednostkach naukowych, które np. na jej podstawie ograniczają zarobki naukowca zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy. Problematyczna wydaje się również weryfikacja tak zadeklarowanych danych. RMN uważa, że wystarczające jest szczegółowe opisanie funkcji i zadań danego wykonawcy w projekcie. Dane te są szczegółowo podawane we wniosku i stanowią jego integralną część.
4. RMN zwraca uwagę, że umowa grantowa niejednokrotnie przewiduje zatrudnienie kierownika lub wykonawców projektu (wymienionych z imienia i nazwiska) podczas realizacji projektu. Powoduje to, że po podpisaniu umowy grantowej jednostki naukowe tworzą wymagane stanowiska, a następnie organizują konkursy, aby móc wypełniać wymagania ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o Polskiej Akademii Nauk oraz innych przepisów prawa powszechnie obowiązującego. RMN zwraca uwagę, że w powyższej sytuacji nie ma możliwości, aby taki konkurs wygrała inna osoba niż ta wskazana imiennie we wniosku (byłoby to naruszeniem umowy grantowej). Równocześnie, zgodnie z prawem, konkurs musi być bezstronny i publiczny. Wydaje się, że odpowiednie rozwiązania przyniesie aktualnie przygotowywana nowelizacja ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. RMN zwraca jednak uwagę na istniejący obecnie problem oraz konieczność odpowiedniego dostosowania rozwiązań stosowanych przez NCN (być może przez odpowiednią modyfikację postanowień zawartych w umowach grantowych).
5. RMN sugeruje stworzenie w systemie Obsługa Strumieni Finansowania nauki (dalej OSF) kont osobistych umożliwiających kopiowanie życiorysu kierownika grantu oraz wykonawców do każdego nowego wniosku grantowego (z możliwością aktualizacji danych w dowolnym momencie). Byłoby to istotne ułatwienie dla wnioskodawców, którzy nie musieliby, z jednej strony tracić czasu na każdorazowe kopiowanie danych, a z drugiej strony mogliby na bieżąco aktualizować swoje dane, dzięki czemu przygotowanie kolejnej aplikacji dotyczyłoby głównie części merytorycznej.
6. RMN proponuje umieszczanie na stronach NCN krótkich streszczeń projektów (5-10 zdań) przyjętych do finansowania. Takie podsumowanie, zawierające podstawowe cele badawcze zawarte we wniosku, przygotowywałby wnioskodawca na etapie składania wniosku lub po skierowaniu wniosku do finansowania, na etapie tworzenia umowy grantowej.
7. RMN zwraca uwagę, że formularze wniosków w systemie OSF nie uwzględniają urlopów macierzyńskich, wychowawczych i rodzicielskich, a także urlopów na prawach wyżej wymienionych. Jednak zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 2010 roku o Narodowym

Centrum Nauki urlopów tych nie wlicza się do stażu. Dlatego też RMN proponuje, aby system OSF umożliwiał wprowadzenie tych danych oraz podanie publikacji z okresu dłuższego niż pięć lat przed datą składania wniosku przez osoby do tego uprawnione. Jednocześnie informacja o skorzystaniu z powyższego uprawnienia powinna być w sposób widoczny przekazywana recenzentom (np. w formie specjalnego pola, które zaznacza wnioskodawca).

8. RMN postuluje zwiększenie zakresu praw kierownika projektu poprzez stworzenie procedur, w ramach których kierownik projektu mógłby bezpośrednio negocjować z NCN zmiany w projekcie, np. zatrudnienie dodatkowych osób, zmiany harmonogramu, wydatkowanie funduszy z budżetu projektu, a w szczególnych sytuacjach – przeniesienie projektu do innej jednostki naukowej. Rozwiązania tego typu pomogłyby w szybkim i efektywnym usuwaniu czynników, które w dłuższym okresie mogą mieć negatywny wpływ na realizację umowy grantowej. Podobne rozwiązania są obecnie realizowane przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej.
9. RMN proponuje stworzenie systemu oceny współpracy jednostki z kierownikiem projektu. Ocena wpływałaby na wysokość dopuszczalnego procentowego poziomu kosztów pośrednich w kolejnych latach w odniesieniu do danej jednostki (uczelni, instytutu PAN, itp.). Będzie to, z jednej strony zachętą dla jednostek do wspierania naukowców realizujących projekty, a z drugiej strony przyczyni się do poprawy warunków i jakości wykonania projektów. RMN podkreśla, że intencją nie jest zmniejszanie udziału kosztów pośrednich, a jedynie wprowadzenie mechanizmu, który uzależniałby maksymalną wysokość kosztów pośrednich (na administrowanie projektem) w sposób proporcjonalny do oceny funkcjonowania jednostki w tym zakresie (np. na podstawie średniej oceny wszystkich realizowanych projektów w poprzednim roku kalendarzowym). Ocena (w formie prostej ankiety w systemie OSF) mogłaby być przekazywana przez kierownika grantu wraz z raportem końcowym i jednocześnie pozostawać niewidoczna dla jednostki. Na podstawie zebranych danych NCN co roku wystawiałby jednostce ocenę obsługi administracyjnej projektów (bardzo dobra, dobra, itd.) i na tej podstawie odpowiednio ustalał limit kosztów pośrednich w kolejnym roku.
10. RMN proponuje wydzielenie w ramach kosztów pośrednich (np. w sposób procentowy) kwot przeznaczanych stricte na obsługę administracyjną projektu. Takie rozwiązanie dawałoby kierownikowi możliwość zatrudnienia ze środków projektu osoby do obsługi projektu lub wynagradzania pracowników administracyjnych jednostki za obsługę wybranych czynności dotyczących projektu. RMN zwraca uwagę, że proponowane rozwiązanie jest zgodne z zasadami stosowanymi przez wiele organizacji grantowych, w tym m.in. w projektach finansowanych w ramach 7 Programu Ramowego.
11. RMN zdecydowanie popiera Uchwałę nr 50/13 Rady NCN z dnia 3 czerwca 2013 r. Zdaniem RMN wprowadzenie możliwości wypłacania wynagrodzeń dla doktorantów

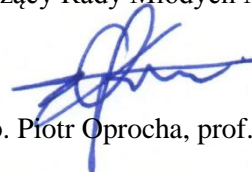
i studentów w formie nieopodatkowanego i nieoskładkowego stypendium we wszystkich typach grantów jest rozwiązaniem bardzo korzystnym dla młodych naukowców. Jednocześnie RMN zwraca uwagę, że przy ocenie wniosku o finansowanie stypendium wskazana byłaby możliwość oceny korelacji zainteresowań naukowych stypendysty z tematyką projektu. Mogły by to być np. dodatkowe 0-2 pkt. uzupełniające 0-8 pkt., które kandydat do stypendium może uzyskać za osiągnięcia naukowe i wyróżnienia wynikające z prowadzenia dotychczasowych badań naukowych.

12. RMN postuluje wprowadzenie możliwości zmniejszenia obciążeń dydaktycznych dla pracowników uczelni realizujących granty NCN. Limity takie pozwoliłyby na odpowiednie zmniejszenie obciążeń i poświęcenie odpowiedniej ilości czasu wykonawców na projekt. Kwota na pokrycie godzin dydaktycznych związanych z obniżeniem pensum pracownika realizującego grant mogłaby być podawana jako osobna kategoria we wniosku, natomiast kwota obliczana na podstawie standardowych (ustalonych przez NCN) stawek dla danego stanowiska zaszeregowania. Tak przyznana kwota mogłaby być wykorzystana przez jednostkę do realizacji umowy na zastępstwo czy też opłacenia nadgodzin innych pracowników. RMN jednocześnie zauważa, że uczelnia, podpisując umowę z instytucją finansującą oraz kierownikiem projektu, zgadza się na warunki realizowania projektu i przeznaczenie odpowiedniej liczby godzin pracowników.
13. RMN proponuje, aby dopuścić w umowie grantowej możliwość późniejszego rozpoczęcia realizacji umowy, niż data jej podpisania (np. do 6 miesięcy od daty przyznania finansowania, lub też od momentu poniesienia pierwszego wydatku w projekcie, jednak nie później niż 3 miesiące od podpisania umowy przez NCN). Obecnie, za moment rozpoczęcia realizacji projektu uznaje się datę podpisania umowy przez NCN. W praktyce jednak projekty rozpoczynają się zazwyczaj z kilkutygodniowym czy nawet kilkumiesięcznym opóźnieniem na skutek różnego rodzaju formalności administracyjnych koniecznych do rozpoczęcia badań (np. uzyskanie podpisanych pełnomocnictw do korzystania ze środków finansowych, protokołów uzgodnień PZP, etc.). Procedury te uniemożliwiają prowadzenie badań, mimo iż projekt formalnie się już rozpoczął. Wprowadzenie przepisu ustanawiającego rozpoczęcie projektu od momentu pierwszego wydatku pozwoliłoby naukowcom w całości wykorzystać czas przyznany w grantie na badania. Tego typu rozwiązania są obecnie stosowane przez różne organizacje przyznające granty.
14. RMN pragnie zwrócić uwagę NCN na fakt, że nie tylko w konkursach SONATA czy SONATA BIS poddaje się ocenie poziom wykonania przez wnioskodawcę projektów badawczych uprzednio finansowanych ze środków finansowych na naukę (np. konkurs FUGA). W odróżnieniu od dwóch wyżej wspomnianych konkursów, w przypadku konkursu FUGA, nie jest to jednak kluczowy warunek merytoryczny decydujący o przyznaniu lub odmowie przyznania grantu. Tym bardziej wydaje się zasadne

wprowadzenie mechanizmu zabezpieczającego przed dyskwalifikacją wniosków w tych konkursach na skutek uzyskania 0 pkt. za brak wcześniejszej realizacji grantu. Rada sugeruje odpowiednie dostosowanie regulaminu, aby usunąć wszelkie możliwe kontrowersje w tym zakresie.

Rada Młodych Naukowców wyraża przekonanie, iż wprowadzenie powyższych rozwiązań usprawni system organizacji konkursów na finansowanie projektów badawczych. Jednocześnie deklarujemy chęć dalszej współpracy z Narodowym Centrum Nauki w kierunku znoszenia barier rozwoju kariery młodych naukowców.

Przewodniczący Rady Młodych Naukowców

dr hab. Piotr Oprocha, prof. AGH